

בעזרשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה

סטריקור

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מכ"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורי תורה וחסידות
מכ"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת
לך לך
תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

לע"נ

האשה החשובה

מרת דליה רבר ע"ה

בת ר' אברהם וליטשטיין ז"ל

אלמנת הרה"ח ר' יוסף רבר ז"ל

נלב"ע בשב"ק פר' נח ד' חשוון שנה זו

ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ

הרה"ח ר' העניך פנחס שלום ז"ל

ב"ר העניך פנחס שלום ז"ל

נלב"ע ב' חשוון

חונתו מרת טאנא יהודית ב"ר בונם אליעזר ז"ל

נלב"ע ח' חשוון

ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות והנצחות:

052-7620204

רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ ל"ג

ערש"ק פר' לך-לך תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.

כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'

מס' 073-2951269 שלוחה 1.

לך לך

ומלבי צדק מלך שלם הוציא לחם
 ויין והוא בהן לאל עליון (יד, יח).
 ובפשטות הכוונה שהכתוב מודיע
 ששם צן נח היה כהן,
 אולם בתרגום יונתן בן עוזיאל פירש
 וז"ל: "ומלכא נדיקא הוא שם צר נח
 מלכא דירושלם נפק לקדמות אצרים
 ואפיק ליה לחם וחמר צההוא זימנא הוה
 משמש קדם חלקא עילאה". ודייק
 הישמוח ישראל (אות ט) ממשמעות
 לשונו שצחותו זמן שהוציא לחם ויין היה
 משמש בעבודה, ול"ב.

ופירש על פי הגמרא (חגיגה כז.) "רבי
 יוחנן וריש לקיש דאמרי
 תרוייהו צומן שצית המקדש קיים מוצח
 מכפר על אדם עכשיו שלחנו של אדם
 מכפר עליו", וברש"י שם: "שולחנו
 מכפר עליו, צהכנסת אורחין". עוד
 איתא בגמרא (יומא עא.) "הרולה לנסך
 יין על גבי המוצח ימלא גרוגס של
 תלמידי חכמים יין". וכאשר הוציא שם

לחם ויין לפני אצרים, הרי קיים צוה
 הכנסת אורחים, וגם מילא גרונו של
 תלמיד חכם יין, וא"כ שפיר היה צחותה
 שעה 'משמש קדם חלקא עילאה', כי שני
 דברים אלו נחשבים כעבודה.

ויש להוסיף עפ"ז צביאור הכתוב 'והוא
 כהן לא-ל עליון', שאין הכוונה רק
 לומר שצחותה שעה היה משמש
 בעבודה, אלא יותר מזה, שכעת נעשה
 כהן לא-ל עליון, והיינו כי הנה כהן גדול
 צריך משיחה כדי לחנכו לעבודה, ויל"ב
 איך נתחנך שם לכהונה, שלא מלאנו
 שמשחו אותו בשמן המשחה, אכן קיי"ל
 שבזמן שאין שמן המשחה גם העבודה
 בעלמה מחנכתו (מלצד ריצוי צגדים)
 כדאיתא בגמרא (יומא יב:) גבי הכהן
 שנכנס לשמש ציוה"כ תחת הכה"ג
 כשאירע לו פסול, וכמו כן י"ל שנתחנך
 שם לכהונה על ידי העבודה עלמה, והנה
 לא מצינו לפני כן שעה שם איזה
 עבודה, ורק כאן שהוציא לחם ויין לפני

אברהם שנחשב כעבודה וכאמור, וא"כ זהו כוונת הכתוב 'והוא כהן לא-ל עליון', היינו שצמעשה זה עצמו נעשה כהן לא-ל עליון, מדין עבודתו מחנכתו.

ואגב אורחא נראה לצאר דצרי הגמרא הנ"ל 'הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרוגס של תלמידי חכמים', שיש לדקדק מדוע אמרו זאת דווקא לעניין עבודת ניסוך היין, ולכאורה עניין זה שייך ג"כ בכל מיני הקרצנות, שאם ייתן לתלמיד חכם צער ייחשב כהקריב עולה ושלמים.

וי"ל שאמנם כן הוא שצחינה זו שייכת בכל הקרצנות, ובגמרא אמרו זאת דווקא לעניין ניסוך היין, כי צוה יש רבותא יתירה, והיינו כי הנה בכל הקרצנות מנינו חלק לכהנים, בקרבן חטאת מקבלים את הצער, והוא חלק מכפרת הקרבן וכדאיתא בגמרא (יבמות 5.) "'ואכלו אתם אשר כפר בהם' (שמות כט, לג) מלמד שהכהנים אוכלים וצעלים מתכפרים". וכן בשלמים מקבלים הכהנים חזה ושוק, ואפילו צעולה שכולה כליל על גבי המזבח נוטלים הכהנים את העור, כדאיתא בגמרא (זבחים קג.) "אחד עולת האיש ואחד עולת האשה עורותיהן

לכהנים". וכמו כן בכל המנחות יש חלק לכהן.

ומעתה מסתבר יותר שכמו שיש בקרצנות אלו חלק לכהן, כן שייך צחינה זו על ידי שנותנים לתלמיד חכם, וכדצרי הרמב"ם הידועים (פי"ג מהל' שמיטה ויוצל הי"ג) וז"ל: "ולא שצט לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נדצה רוחו אותו והצינו מדעו לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעה את ה', וכו', הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו צעולם הזה דצר המספיק לו כמו שזכה לכהנים וללויים". הרי שבאותה צחינה של מתנות כהונה הוצטחו גם כן התלמידי חכמים.

אבל בניסוך היין, שלא מנינו צוה שום חלק לכהן, היה מקום לומר שלא שייך צוה ג"כ העניין של לתת לת"ת, ולכן הוצרכה הגמרא לחדש באופן מיוחד לגבי ניסוך היין, שגם צוה שייך לתת מתנה לת"ת, וזה יהיה צחינת ניסוך היין על גבי המזבח, ומזה נלמד בק"ו לכל הקרצנות ששייך לקיימם על ידי נתינת מתנה לת"ת.

הנעל שאם דרך העוזדי כוכבים לקשור
 כך ודרך ישראל צענין אחר כגון שיש נד
 יהדות דדבר ודרך ישראל להיות לנועים
 אפילו שנוי זה שאין כאן מצוה אלא מנהג
 בעלמא".

וזהו שאמר אברהם, 'אם מחוט ועד
 שרוך נעל', היינו שצעת השמד
 אני מוכן להיהרג ולמסור נפשי על
 קידוש ה', הן על 'חוט', היינו איסור
 שעטנו שאיסורו אפילו בחוט אחד, והן
 על 'שרוך נעל', ותרגם אונקלוס 'ערכת
 מסנא', והיינו שימסור נפשו שלא ללכת
 בזה כמנהג הגויים, א"כ כל שכן 'אם
 אקח מכל אשר לך', כי מלך סדום חשב
 שהרכוש שייך לו אע"פ שבאמת כבר
 כתבו המפרשים, האזה"ח ועוד,
 שאברהם זכה בהכל כדין המציל מזוטו
 של ים, אך כיוון שמלך סדום חשב
 שהרכוש שייך לו, וכשיתן לו יאמר 'אני
 העשרתי את אברהם', צוודאי שלא ארצה
 לעשות כן, שהרי יהיה חילול ה', כמו
 כאשר לוקחים נדקה מעכו"ס.

ויאמר אברהם אל מלך סדם הרמתי
 ידי אל ה' אל עליון קנה
 שמים וארץ, אם מחוט ועד שרוך נעל
 ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר
 אני העשרתי את אברהם (שם, כ"ג).

וצ"ב הלשון 'אם מחוט ועד שרוך נעל',
 וכמו כן יש להבין למה סירב
 אברהם לקחת ממנו באומרו 'ולא תאמר
 אני העשרתי את אברהם', וכי בגלל
 שיאמר כן לא יקח ממנו כלום.

וי"ל, דהנה איפסקא הלכתא (שו"ע י"ד
 סימן רנ"ד) שאין לוקחים נדקה
 מעכו"ס כי הוא חילול ה'. עוד קיי"ל
 (סנהדרין ע"ד). "כל עצירות שבתורה הם
 אומרינן לאדם עצור ואל תהרג יעצור ואל
 יהרג חוץ מעבודת כוכבים. לא שנו אלא
 שלא צעת גזרת המלכות, אצל צעת
 גזרת המלכות אפילו מצוה קלה יהרג
 ואל יעצור". ואמרו שם, "מאי מצוה
 קלה אמר רבא בר רב יחזק אמר רב
 אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא",
 וברש"י: "ערקתא דמסאנא, שרוך

מים עמוקים

ליקוטי אמרים תניא - פרק מ"ב [ג]

ראה את המלך מעולם ואינו מכירו כלל
אף על פי כן כשנכנס לחצר המלך
ורואה שרים רבים ונכבדים משתחווים
לאיש אחד תפול עליו אימה ופחד).

ואף שהוא על ידי התלבשות בלבושים
רבים, הרי אין הבדל והפרש כלל
ביראת מלך בשר ודם בין שהוא ערום
ובין שהוא לבוש לבוש אחד ובין שהוא
לבוש בלבושים רבים, אלא העיקר הוא
ההרגל להרגיל דעתו ומחשבתו תמיד
להיות קבוע בלבו ומוחו תמיד אשר כל
מה שרואה בעיניו השמים והארץ
ומלואה הכל הם לבושים החיצונים של
המלך הקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה
יזכור תמיד על פנימיותם וחיותם, וזה
נכלל גם כן בלשון 'אמונה' שהוא לשון
רגילות שמרגיל האדם את עצמו כמו
אומן המאמן ידיו וכו'.

ועוד זאת יזכור כי כמו שבמלך בשר
ודם עיקר היראה היא מפנימיותו
וחיותו ולא מגופו שהרי כשישן אין שום
יראה ממנו. והנה פנימיותו וחיותו אין
נראה לעיני בשר רק בעיני השכל על ידי
ראיית עיני בשר בגופו ולבושיו שיוודע
שחיותו מלובש בתוכם, ואם כן ככה
ממש יש לו לירא את ה' על ידי ראיית
עיני בשר בשמים וארץ וכל צבאם אשר
אור אין סוף ברוך הוא מלובש בהם
להחיותם.

הגה"ה (וגם נראה בראיית העין שהם
בטלים לאורו יתברך
בהשתחוואתם כל יום כלפי מערב
בשקיעתם כמאמר רז"ל (צ"צ נה.) על
פסוק (נחמיה ט, ו) 'וצבא השמים לך
משתחווים' שהשכינה במערב ונמצא
הילוכם כל היום כלפי מערב הוא דרך
השתחוואה וביטול, והנה גם מי שלא

דולה התבונה

קניין האמונה על ידי הרגל המחשבה

שיעור בספה"ק לקוטי אמרים תניא

ליל שישי פרשת נח תשפ"ג

אמונת הייחוד שכל אשר בשמים ובארץ הוא רק אלוקותו יתברך

לאחר תקופת הפסקה, נחזור לסדר הקבוע בלימוד התניא, בו אחזנו בסוף פרק מ"ב, המדבר בעניין יראת שמים, והאריך עד כאן בכמה אופנים של התבוננות המביאים לקניין היראה, וכעת מוסיף עוד עניין של התבוננות:

ועוד זאת יזכור כי כמו שבמלך בשר ודם עיקר היראה היא מפנימיותו וחיותו ולא מגופו שהרי כשישן אין שום יראה ממנו – והגוף הוא הרי אותו דבר כאשר ער וכשישן – והנה פנימיותו וחיותו אין נראה לעיני בשר – שכן זה דבר רוחני. ואם כן ממה יראים, גופו של המלך הרי אין מעורר יראה כאמור, ואת הפנימיות אין רואים, אלא – רק בעיני השכל על ידי ראיית עיני בשר בגופו ולבושיו שיודע שחיותו מלוכש בתוכם – כאשר רואים את גוף המלך, השכל מפרש זאת לפנימיותו של המלך.

ואם כן ככה ממש יש לו לירא את ה' על ידי ראיית עיני בשר בשמים וארץ וכל צבאם אשר אור אין סוף ברוך הוא מלוכש בהם להחיותם – זאת היא הרי האמונה הגדולה בייחוד ה', שמאמינים ש"אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם" (נתיבות השמר), שפירושו, שכמו שלפני הבריאה לא היה כלום, רק אלוקותו יתברך, גם אחר כך הבריאה לא שינתה דבר, כמו שנאמר (מלאכי ג, ו) "אני ה'

לא שניתי", כי כמו שהקב"ה מילא את הכל לפני בריאת העולמות, כך אחר כך רק הוא נמצא, ובכך, כמו ש'עד שלא נברא העולם' היה רק 'אתה הוא ה', כך אחר שנברא העולם זה רק 'אתה הוא ה'".

וכמו שהאריך בזה התניא (שער היסוד והאמונה), והובא בספ"ה"ק בשם הש"ל"ה הק' (תולדות אדם אום לנו), בפירוש הכתוב (דברים ז, לט) "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", שאין הכוונה כמו שמפרשים בפשטות שאין עוד אלקים מבלעדי ה', אלא שאין עוד שום דבר ומציאות כלל מבלעדיו יתברך, כי "איהו רב ושליט, עקרא ושרשא דכל עלמין, וכולא קמיה כלא חשיבין" (זוה"ק הקדמה יא.). ואמנם לעיניים אנו רואים עולם מלא עם דברים גשמיים, הנה באמת הכל הוא התלבשות הקב"ה, שהם חיים וקיימים מדבר ה', וכמו שמבאר התניא (שס פ"א) בשם הבעש"ט הק' זי"ע את הפסוק (מהלל קיט, פט) "לעולם ה' דברך נצב בשמים", שהמאמר "יהי רקיע" שבו ברא ה' את השמים, הוא קיים וניצב תמיד בשמים להחיותו ולקיימו. וממילא כאשר רואים את השמים, רואים בעצם את דבר ה', ורק זאת היא המציאות היחידה בעולם, אין עוד.

ואף שהוא על ידי התלבשות בלבושים רבים – את הרוחניות אי אפשר לראות, כי הקב"ה אין לו גוף – הרי אין הבדל והפרש כלל ביראת מלך בשר ודם בין שהוא ערום ובין שהוא לבוש לבוש אחד ובין שהוא לבוש בלבושים רבים – וקל וחומר אצל הקב"ה, שאם מתבוננים ומביטים עם הראיה הנכונה, הרי שהוא יתברך נמצא

כאן –

עבודת האמונה - ההתרגלות להסתכל על אור ה' המלוּבש בגשמיות

אלא העיקר הוא ההרגל להרגיל דעתו ומחשבתו תמיד להיות קבוע בלבו ומוחו תמיד אשר כל מה שרואה בעיניו השמים והארץ ומלואה הכל הם לבושים החיצונים של המלך הקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה יזכור תמיד על פנימיותם וחיותם, וזה נכלל גם כן בלשון 'אמונה' שהוא לשון רגילות שמרגיל האדם את

עצמו כמו אומן המאמן ידיו וכו' – צריך להתרגל למחשבות של אמונה, ואדם שמרגיל עצמו כך, מגיע למצב שאינו רואה בעולם שום גשמיות, אלא אך ורק אור ה'. כל אמרה בספה"ק יש לייקר מאוד, אבל שורה זו שלמדנו כאן היא מיוחדת ויקרה ביותר, שהיא מאירה באור יקרות ממש את תפקיד ועבודת האדם בעולמו. הרי אחת מן היסודות בעבודת ה' הוא לעבוד על אמונה, 'אני מאמין באמונה שלימה', ונשאלת השאלה, מהי העבודה הנדרשת על האמונה, הרי ישראל הם מאמינים בני מאמינים, יש לנו אמונה בירושה מאבותינו, ומה יש עוד לעשות בעניין זה. אלא העבודה היא מה שנתבאר כאן, לחזור על מחשבת האמונה שוב ושוב, עד שמגיעים להרגל כזה שהאמונה אינה דבר חיצוני, אלא חלק מן האדם בעצמו.

הרי כך הם פני הדברים – בתחילה, בשחר ילדותו, האדם מכיר רק את העולם הגשמי, את מה שהוא רואה לעיניו, את כל הדברים הגשמיים הקיימים בעולם הזה, מסבירים לו שזה שולחן וזה כסא, וכן כל כיוצא בזה. אין לו עדיין אמונה, והוא אינו רואה שום דבר מעבר למציאות הגשמית הניכרת בחוש. אחר כך אמנם מגלים לו שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיג ומחיה את העולם, אבל עדיין קיימים אצלו שני דברים – יש את הגשמיות שהוא מכיר מכח ראיית עיניו, וישנה את הידיעה שהקב"ה מנהיג ומחיה את העולם. וכאן באה העבודה בעניין האמונה, להרגיל את עצמו במחשבת האמונה, שזה מביא את האדם שכאשר הוא יראה שולחן הוא יראה אלוקות, וכאשר יראה כסא הוא יראה את אור ה' המחיהו, לא כשני ידיעות נפרדות. כך היא המציאות, שעל ידי ההרגל מתרגלים לקשר את הדברים עם שורשם, וזה נהפך לחלק מן הראייה הפשוטה והגשמית. ואז, כדברי התניא, על ידי עבודה כזו באים לכך שמקבלים יראת שמים מראיית דברים גשמיים. פלא פלאים, אדם יכול לראות גשמיות, ולהתעורר מכך ליראת שמים.

על ידי ההתרגלות למחשבת האמונה אפשר לזכות לגילוי אלוקות גם בעת האכילה

מסופר על צדיק אחד – איני זוכר כעת את הפרטים – שהתבטא פעם ואמר, שהוא אינו מבין איך אין מתעוררים לתשובה מברכת המזון. נענה תלמידו, שהיה גם

כן צדיק וקדוש בפני עצמו: הרבי אמר שאינו מבין איך אין מתעוררים מברכת המזון, ואילו אני איני מבין איך לא מתעוררים לתשובה מן האכילה עצמה. כאשר האדם אוכל הוא צריך לחשוב על החיות של האוכל, מי ברא אותו ומי מחיה אותו, הרי זה כולו אור ה', וממילא יתעורר לתשובה.

וכבר איתא על דרך זה בשל"ה הק' (שער האומות אות ק, קנד) בדרך הרמז עה"פ (שמות טו, ב) "זה א-לי ואנוהו", שהוא נוטריקון "ז'ה ה'שלחן א'שר ל'פני ה'" (יחזקאל מא, כג). והיינו, כי פסוק זה אמרוהו בני ישראל בעת קריעת ים סוף, כאשר זכו לגילוי אלוקות גדול, עד ש"ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים" (רש"י שמות טס), ואותה גילוי אלוקות יכולה להיות ב'זה השולחן אשר לפני ה'", כי המאכל הגשמי הרי הוא כל כולו אלוקות, וכשרואים את המאכל צריך לראות 'זה א-לי'.

ודבר זה בא כאמור מהתרגלות, שאם מתרגלים להסתכל כך, אזי אכן לא רואים כלל את הגשמיים אלא את האלוקות המלוכשת בכל דבר. זהו באמת מדריגה גבוהה מאוד, אבל התניא אומר שזה לא בא מקדושה, אלא מהרגל, שחוזרים על זה שוב ושוב, עד שמתרגלים. חושבים מאיפה המאכל הזה מגיע, הלא ממנו יתברך, 'המוציא לחם מן הארץ', והרי אין דבר שעשה הקב"ה ואינו מלוכש בו, שהרי הוא גם כן ממשיך להחיותו. וכך מתבוננים שוב ושוב, ואז זוכים להשקפה אחרת בכל מהלך החיים, האכילה היא אכילה שונה, מרוממת ומקודשת.

ובספה"ק תורת אמת (שנועם תל"ג, יוס שני ד"ה גסס) הביא שם בשם הרה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא זי"ע שאמר שעיקר כוונת האכילה הוא ללעוס היטב את האוכל. והוא כמובן מאמר פלאי. ומבאר שם, וז"ל: "והנראה בזה, לדקדק הדק היטב קודם הבליעה בעת הגיעו לעיקר הנאת האכילה, לברר מזה שרש הטעם - שהוא המוצא פי ה'", היינו שהאדם יתבונן שהטעם הטוב שהוא מרגיש באוכל, הוא בעצם חיות אלוקות. ובזה מפרש הפסוק (שמות כד, יא) "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו", ובתרגום: "והווי חדאן כאלו אכלן ושתן", כי באמת על ידי הנאת האכילה יכולים להגיע לגילוי אלוקות. והן הן הדברים האמורים, שבשעת 'זה השולחן אשר לפני ה'", זוכים ל'זה א-לי', והוא כמדובר תלוי רק בהרגל, להתרגל איך להסתכל על כל דבר.

'לא תיקום' על ידי ההתרגלות במחשבת האמונה

עוד דוגמא לתוצאות עבודה זו של ההתרגלות למחשבת האמונה, הוא בעניין איסור 'לא תקום', אשר בפשטות הציווי הוא שאמנם נפגעת מחברך, שהעליבך ופגע בך, מכל מקום יש לך להימנע מלנקום בו, אכן ידועים בזה דברי החינוך (מנוח רמא) ששורש המצוה היא שאדם ידע באמונה שלימה שאף אחד אין ביכולתו להזיקו, וכל מה שיקרהו מטוב עד רע הוא מאת ה' בעצמו, ואם כן אין לו מה ליקום בזולתו, שהרי לא הוא עשה זאת, אלא הקב"ה, וכמו שאמר דוד המלך כאשר ביזהו שמעי בן גרא באופן נורא "הנחו לו ויקלל כי אמר לו ה'" (שמואל ב טו, יא), וכך דורש ה' מכל אחד, כאשר נמצא במצב הגורם לרגשי נקמה – שיאמין בכך ש"ה' אמר לו קלל" (שס, י). שלא יבוא לכלל פגיעה, כי מה בכך שההוא אמר משהו, הרי הוא בעצמו אינו יכול לומר שום דבר, ה' הוא זה שאמר, וממילא לא אירע מאומה.

וגם לכך מגיעים על ידי שחוזרים על זה שוב ושוב עד שמתרגלים לכך, שבכלל לא נוגע ללבו מה שההוא אמר, כיוון שמיד נזכרים שמי שאמר זאת הוא הקב"ה, שרק הוא יכול לדבר אליו, ואילו אנשים אחרים אינם יכולים לדבר כלל, וממילא אין נפגעים כלל.

ואמנם זהו מדריגה שאין הכל שווים בה, וכמו שיש מפרשים את דברי הגמרא (יומא כג.) "הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר (סופטים ה, ל) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', שיש שהם שומעים חרפתם ואינם משיבים, אבל יש שלא רק שאינם משיבים, אלא הם לא נפגעו כלל, הם 'עושים מאהבה ושמחים ביסורים', והיינו כי הסתכלותם הפשוטה היא שה' שלח להם את האמירה הזו, וחויץ מזה לא היה כאן כלום. זאת היא מדריגה מיוחדת, אבל התניא ייסד כאן שזה תלוי רק בהרגל, שחוזרים על זה שוב ושוב, עד שזה נהיה 'הרגל נעשה טבע שני', זה נהיה טבע של אדם.

ועל דרך זה איתא בצעמיל קמן להרבי ר' אלימלך זי"ע (אורח טו) שכתב שם שהאדם לא נברא העולם רק לשבר את הטבע, ומבאר הדרך לכך, על ידי שירגיל עצמו

תקופה מסוימת לנהוג ההיפך מטבעו ותכונתו הרעה, ומפרט זאת בכמה דוגמאות, יעו"ש, שדבר זה מועיל "כי הרגל של כל דבר נעשה שלטון".

הכלל, שההרגל הוא מן הכלים החשובים בעבודת ה', והגם שמצוות אנשים מלומדה הוא דבר שלילי, וצריך שתהיה העבודה בבחינת "אשר אנכי מצוך היום" (דברים ו, ו), ש"לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה" (רש"י ע"ט) – כל זה באופן שההרגל גורם שהוא עושה היום בלי חיות מיוחדת, אלא כמו שעשה אתמול, אבל כאן מדובר על כך שהאדם מתרגל למידה מרוממת, עד שזה נהיה חלק מחייו ומחשיבתו, והוא בוודאי דבר חיובי וחשוב ביותר.

כך יש להתרגל לחשוב מחשבות של אמונה, מחשבות של השגחה פרטית, וכך גם עוד מחשבות טובות, כמו להסתכל על העולם בעין טובה, כמו שמצינו בפרשת הקודמת, בסוף בריאת העולם, לפני 'ויכולו', כהכנה לקידוש, נאמר (בראשית א, א) "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", ודרשו על זה חז"ל במדרש (נדר"כ ט ו"ג) בכמה אופנים, "טוב מאד זה יצר הרע", "טוב מאוד זה מלאך המות", וכן עוד כיוצא בזה, והכוונה שכל מה שה' עשה הוא טוב מאד, אלא שאנו אין אנו מבינים כל דבר איך הוא באמת טוב מאוד, אבל צריך להתרגל למחשבה זו שהקב"ה הסתכל על העולם ואמר 'טוב מאוד'. צריך לחיות עם מחשבה זו, וכמובן, שהאדם הרגיל לחשוב שכל מה שעשה אלוקים הוא טוב מאוד, חי יותר עם שמחה, "עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה" (מסילס ק, ז), שהרי "כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו" (שם, ט).

קניין הביטחון כפועל יוצא מהרגל האמונה

ובישמח ישראל בפרשתנו (אום ג) האריך הרבה בחיזוק עבודת האמונה והביטחון, דהנה עוונם של דור המבול היה הגזל, כדאיתא בגמרא (סנהדרין קט). ש"לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל". ובפשטות הפגם של עוון גזל נוגע בין האדם לחברו, שמחסר אותו, אבל הישמח ישראל לומד שמלבד זאת עוון גזל הוא גם כן פגם באמונה וביטחון, שהרי אם האדם בוטח בה' הוא יודע שמה שמגיע לו יגיע אליו בדרכים כשרות, ומה שאינו שלו לא מגיע לו, ואם כן לא שייך כלל לקחת מחברו.

ובזה מפרש על דרך הרמז בפסוק (ו, יא) "ותשחת הארץ לפני האלקים", על פי מה דאיתא בכתבי האר"י ז"ל ששם הביטחון הוא 'אכדט"ם', שהם האותיות שלפני אותיות שם 'אלקים' (והאל"ף נשאר כי אין לפניו אות אחר, והמ"ם של אלוקים הוא מ"ם סופית ולפני כן הוא גם כן מ"ם), שהוא בגימטריא 'ע"ד', וזהו שכתוב (ישעיה כו, ד) "בטחו בה' עדי ע"ד". וזהו ותשחת הארץ לפני האלקים, שהשחתת הארץ פגמה ב'לפני האלקים', היינו באותיות שלפני אותיות אלקים, הם אותיות שם הביטחון. וזהו דאיתא במדרש (צ"ר לז, ב) שאמר נח "ואני כאשר עשו כן עשיתי אלא בחסדך בטחתי שחסת עלי ואמרת בא אל התיבה". הרי שכל הכח של נח הוא הכח של ביטחון, ולכן זכה להינצל מן המבול.

ומביא שם את דברי הרמב"ן הידועים (האמונה והנצטון פ"א) שהביטחון הוא פרי האמונה - הפועל יוצא של אמונה. והיינו כאמור, שהאמונה השלימה היא כאשר לוקחים את הידיעה השכלית של האמונה ומתרגלים אליה שוב ושוב, הלך וחזור, עד שהאדם מתרגל לחשוב בשכל האמונה, ואז כבר אין לו שום ספיקות, והוא בוטח לגמרי, ברור אצלו שמה ששלו יגיע אליו מיד ה' הטוב והמטיב.

ובספ"ק תורת אמת (שם תל"ז, יוס שני ד"ה וינצטון) איתא עה"פ (תהלים ט, יא) "ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך ה'", וכשאומרים פסוק זה ב'ובא לציון' אחר תפילת שחרית, מסמיכים לזה הפסוק (ישעיה מג, כא) "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", ויש להבין השייכות בין שני פסוקים אלה. עוד צריך ביאור, מהו 'כי לא עזבת דורשיך ה'', שמשמעו נתינת טעם לכך ש'ויבטחו בך יודעי שמך', והרי סיבת הביטחון בה', הוא כי רק בו שהוא בורא העולם וארון הכל אפשר לבטוח, ואי אפשר לבטוח בזולתו, ומה צריך עוד טעם לבטוח בה'.

ומבאר כך (כן הוא משמעות הדברים), כי הנה אנשים מצפים לישועה ובוטחים בה', והישועה ממשמשת מלבוא, ויש קושיא, אם אדם בוטח בה' הרי לכאורה הוא צריך לראות מיד את הישועה, ומדוע אפוא היא לא באה. ומכח קושיא זו אפשר חלילה להרפות ידיים מן התקווה לישועה, והאמת הוא לא כן, אלא "קוה אל ה' חזק ויאמן

לכך וקוה אל ה'" (פבלים מז, יד), שצריך להתחזק בביטחון תמיד, ולא להרפות מן התקווה לישועת ה'.

אלא הפירוש הוא כך, שהקב"ה מחפש את הדורשים לו, "שיהיה נמצא תמיד ענין הדרישה בלב האדם", "כי בוודאי יש מלאכים ושרפים שנשפע להם תמיד בכל רגע היראה והאהבה, אמנם עיקר המכוון הנרצה מהאדם הוא שיהיה מייגע בעצמו מתוך ההסתור", היינו שלא יהיה לו טוב כל כך, ויצפה לישועה אפילו במצב של הסתר. וזהו 'ויבטחו בך יודעי שמך', ולמה הוא כן שהם עדיין במצב שצריכים לבטוח, היינו לצפות לישועתם, זהו משום ש'לא עזבת דורשיך ה'", כי הקב"ה רוצה שיהיה דורש ומבקש.

ואשר לכן מסמיכים את הפסוק ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר', שדרשו חז"ל (מכות פ"ג מט"ז) על פסוק זה: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", וידועה השאלה, שמפני שחפץ ה' לזכות את ישראל הוא מרבה להם תורה ומצוות, היה עדיף שייתן רק מעט מצוות ועל ידי זה יזכו לחיי העוה"ב, שהרי אם נותנים הרבה מצוות קשה יותר לצאת ידי שמים והם עלולים להפסיד במקום להרוויח.

ומבאר התורת אמת הכוונה בזה, כי הנה בעבודת ה' יש הרבה מיני בני אדם, יש יהודי שהעיקר שלו במצוות חסד, ויש שהעיקר שלו בלימוד התורה, וכן כל כיוצא בזה, ומה הסיבה לזה שכל אדם יש לו את המצוה המיוחדת שלו ששם הוא משקיע את עיקר עבודתו, זהו משום שכל אחד יש לו נשמה שונה, וממילא חלק אחר בקומה שלימה של כלל ישראל שיש עליו לתקן, והקב"ה מזמן לכל אדם את המצוות שבהם ועל ידם יביא את התיקון המיוחד שלו בעולם. וזהו 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל', לזכך את נפשות בני ישראל, 'לפיכך הרבה להם' - הרבה מיני - 'תורה ומצוות', שכל אדם ימצא המצוות שלו שעל ידם יביא את תיקונו.

וזהו ההמשך לעניין הביטחון, שאם במצוות אתה מבין שכל אדם יש לו את המצוות שלו, זה לומד תורה, וזה עושה חסדים, והסיבה לכך - רצונו יתברך לזכות את

ישראל כי כל אחד צריך את הזיכוך והתיקון המיוחד שלו, הוא הדבר בביטחון, שהקב"ה רואה כל אחד לפי נשמתו כמה צריך הוא לעסוק באמונה עד שיגיע לביטחון, "כל אחד כפי ההסתר שמזדמן לפניו יוכל לבטוח בו יתברך, שיזכה לזכות את נפשו לאור באור החיים", ולפי זה העמיד לכל אדם את צורת חייו שזה יביא אותו להתרגל באמונה עוד ועוד עד שיגיע לביטחון שלו. הוא צריך איזו ישועה והוא בוטח בה' אז הוא מתחזק בינתיים, וכאשר הישועה עדיין לא מגיעה הוא מוסיף להתחזק, יש לו עוד קצת כדי להשלים את עבודתו, עוד קצת ביטחון ועוד קצת עד שישלים ויגיע לאיפה שצריך להגיע. וכל אדם כאשר מסיים את העבודה שלו באמונה מפציעה ישועתו, וכל עוד שלא הגיעה ישועתו הרי שעדיין לא סיים את עבודתו, כיוון שהקב"ה רוצה את הדורשים שלו 'לזכות באור החיים'.

ובכן, תפקידנו בעוה"ז הוא להתחזק באמונה ובביטחון, להתרגל לאמונה, להתרגל לדבר על זה עוד ועוד, אפשר לדבר על זה כל מיני דיבורים, אבל ביותר מדברים על זה בעת התפילה, שהיא הרי מלאה באמונה וביטחון, וחוזרים בה על זה כל הזמן, ואם אומרים וחושבים על מה שאומרים, הרי שכל הזמן מתמלאים בעוד אמונה וביטחון, צריך רק להתבונן בזה ולהמחיש זאת עד שזה יהפוך לחלק מהאדם, ואז נכנסים לעולם חדש, חיים של ביטחון, שהם חיים טובים ברוחניות ובגשמיות, שאין בהם פגיעה ועלבונות, הכל 'טוב מאוד', עולם אחר לגמרי.

